

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Nežanljiva pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja, vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 107 • Maribor, sobota, dne 22. oktobra 1938 • Leto XIII

Skladnost proizvodnje s potrošnjo pomeni dokončno rešitev vprašanja mezd in delovnega časa

Industrijalci beže od rešitve tega problema in so za spekulativno gospodarstvo. Industrijalci zanimata dve glavni vprašanji, ki ju postavljajo delavci; to je: skrajševanje delovnega časa in zviševanje mezd in plač. Na letošnji blejski konferenci so opozorili na napore Mednarodnega urada dela, zlasti pokojnega glavnega direktorja s. Alberta Thomasa, da se skrajšuje delovni čas in da se je na zadnji konferenci Mednarodnega urada dela skoraj sprejela konvencija, o kateri se že pet let razpravlja.

Poročilo pravi, da delavski zastopniki utemeljujejo svojo zahtevo le matematično, češ, da spravijo s tem tudi nezaposleno delavstvo v delo.

Poročilo meni, da je zmota, če kdo misli, da je vedno neka stalna količina dela. Ta količina se pomenuje poročila izpreminja po ceni delovne sile. S podraževanjem dela, s tem, da se krajša delovni čas ali zvišujejo plače, zastaja tudi produkcija, ker se mora podražiti blago, mezde pa zopet zvišati, ker izgube realno vrednost.

Vprašanje nastane sedaj, koliko je to naziranje utemeljeno. Po našem mnenju je stvar nekoliko drugačna. Produkcija blaga bi se morala vršiti po potrebi konzuma. Produkcija blaga ne bi smela biti odvisna od cen, ampak od potrebe. V tem primeru bi torej produkcija ne smela padati, če je dražja, ampak omogočiti bi se moralo, da se blago konzumira, ki se ga danes konzumira nedvomno 30 do 40% premalo. To lahko sodimo po prehranjevalnih statistikah in po sramotno nizkih mezdah in pa tudi po uničevanju blaga in omejevanju produkcije in pridelovanja.

Napaka ni torej v tem, da se skrajšuje delovni čas ali da se zvišujejo mezde, ampak v spekulaciji kapitalističnega gospodarskega sistema, ki izkorišča neomejeno delovno silo in konzumenta. Zastajati mora povsem naravno produkcija, če se konzumu odteguje možnost, da se uveljavi zaradi golega prekomernega dobička. Logika, ki jo imajo industrijci, je iz spekulativnih razlogov utemeljena, ni pa utemeljena z občečloveškega stališča.

Gospodje se tudi sklicujejo na tehnizacijo industrije. Stroji in moderne naprave so potrebne, da industrija ne propade, ker se mora boriti v konkurenci. Prav v tem oziru se godi človeštvu istotako velika krivica. Naprednejša tehnika bi morala koristiti človeštvu vobče. Godi se pa obratno. Moderna tehnika ustvarja večje dobičke kapitalistom, delavstvo pa mora na cesto v hlad in bedo. Če bi moderna tehnika služila vsemu človeštvu, tedaj bi delavci imeli boljše razmere in takozvano narodno gospodarstvo bi slonelo res na temeljih naroda in mu služilo. V sedanjem sistemu gospodarstva pa ima najmanj dve tretini človeštva grozovito škodo od moderne tehnike.

Razmotrivanja industrijcev so torej absolutno konservativna in brez vsakršnega modernega pogleda. Ob izboljšanih narodnogospodarskih razmer v smislu socializacije družbe bi pač ne mogli govoriti o »večnem krogu skrajšanja delovnega časa in večje mezde ter večji dragini in manjši produkciji«, ker je to nekaj nenaravnega. Samo dve stvari imamo: produkcijo in konzum. Ti dve stvari morata biti v skladu. V skladu sta na takrat, če se vrši produkcija po dejanski potrebi konzuma, to je, da možnost, da se blago konzumira. V poštev ne prihaja toliko, ali je delovni čas krajši in ali so plače večje, ampak način, v čigavo korist in v kakšni meri se to vrši.

Volimo in odločimo

o naši svobodi in socialnih pravicah

Državljska dolžnost.

Volitve v narodno skupščino, kakršne so bile 1935, si jugoslovanski narod ne želi več. Volitve takrat niso bile svobodne

Sedanje volitve se bodo vršile dne 11. decembra t. l. po istem volilnem redu kakor zadnjič. Javne bodo in zato se lahko vrši pritisk na volilce na mnogo načinov, čeprav je po volilnem zakonu prepovedan vsakršen pritisk, moralni in krušni.

To so težkoče, ki jih pri tajnih volitvah ni v taki meri.

Volilci so enakopravni državljani, ki izvršujejo z volitvami svojo državljansko pravico in prav državljanska enakopravnost mora biti v vsakem volilcu gonilna sila, ki ga moralno sili, da glasuje pri volitvah po svojem lastnem prepričanju. Zavedati se mora, da je človek, ne pa avtomat, ki bi glasoval po ukazih ljudi, ki imajo druge interese kakor on in sicer v svojo socialno in moralno škodo.

Volimo zaradi sodelovanja v narodni skupščini.

Čiste in pravične volitve so izraz narodove volje. In to voljo morajo poslanci v narodni skupščini uveljaviti. V zadnji narodni skupščini smo videli, kako nezdravo je, če opozicija ostane doma. — Gospodje bivši poslanci so menjavali barvo in dajali pooblastila, ki niso bila

v soglasju s svobodo in demokracijo. — Opozicija v parlamentu je vest, ki svari proti grehu omejevanja državljanske enakopravnosti. Te vesti pa v narodni skupščini ni bilo.

Demokratska opozicija.

Po vseh dogodkih in tudi z ozirom na kritično vrvenje v srednji Evropi, ki nam nudi črne perspektive, je nujno potrebno, da zmaga pri teh volitvah svobodoljubna demokratska miselnost, ki je v stanju, dati državi potrebne temelje in trdnost. To je predpogoj, ker le v pravi demokraciji je mogoče zbuditi potrebno skupnost in solidarnost, nikdar pa ne trajno brez nje.

Zato pričakujemo to miselnost od volilcev in nove narodne skupščine. Vsi oni pa, ki so demokraciji nasprotni, naj vedo, da se po vsem svetu kaže, da jo narodi zahtevajo in jo izvojujejo. Ti boji so pa v civilizirani družbi nepotrebni, ker ni nič naravnejšega v družbi kakor svoboda in demokracija.

Združitev demokratskih sil je nujnost.

V teh volitvah morajo nastopiti vse demokratske sile za pravico naroda. To je pa mogoče le tedaj, če so res prepojene z zdravro miselnostjo, če iskreno žele bratske razmere in ne mislijo na zgodovinske ali plemenske predprave ali pa celo na razredni teror proti delavstvu, ki je danes postal tako popularen, kakor je krivičen.

Svoboda državljanov nas kliče na volišče.

Za svobodo državljanov je dolžan storiti vsak volilec svojo dolžnost. Ni terorja, ni vabe, ni obljube, ki bi ga smela odvrniti, da ne bi neustrašeno nastopil zanj. Tudi stranke in kandidati morajo dati pošteno obvezo, da bodo to dolžnost v narodni skupščini izvršili. Jako neprijeten je občutek, da se skoraj vsa opozicijska gibanja izogibljejo deciderane izjave v tem oziru. To ni prav. Prepričani smo, da je narod demokratski in da bi ga jasna zahteva po svobodi in demokraciji opogumila in zadušila.

Zato smo mnenja, da mora vsa opozicija iti s tem gestom v volilni boj, ki naj v naši državi zajamči svobodo in demokracijo, jo utrdi ter zavaruje proti mogočim perturbacijam, ki se pojavljajo na obzorju.

V svobodi in demokraciji bomo lahko uredili tudi svoje notranje razmere v zadovoljnost vseh državljanov.

Bolgarski parlament sklican

Ministrski svet je sklenil, da skliče bolgarsko sobranje dne 25. t. m. na izredno zasedanje. V Bolgariji vlada v opoziciji velika nezadovoljnost s sedanjim režimom. Stranke zahtevajo obnovev demokratskega režima.

Madžarske intrige proti Češkoslovaški

Delegati češkoslovaške vlade v Münchenu, Rimu in Varšavi

Spor radi mejnih popravkov med Madžarsko in Češkoslovaško se je pretekli teden zaostril in je prišlo do prekinitve pogajanj v Komarnu. Madžari so stavili nemogoče zahteve: takojšnje priključitev vseh od njih označenih krajev na Slovaškem, plebiscit v »spornem ozemlju« in razdelitev Podkarpatske Rusije med Poljsko in Madžarsko, ki bi na ta način dobili skupno mejo.

Čim so se prekinila pogajanja, so poslali Madžari svoje delegate v Rim in Berlin, da dosežejo pristanek obeh držav, ki imata sedaj besedo v »češkoslovaškem vprašanju«, na njihove zahteve. Prepričani so bili, da jim bosta tako Nemčija, kot tudi Italija pritrtili in na ta način izplačali nagrado Madžarski za njeno zadržanje v zadnjih dvajsetih letih ter še posebej za njen nastop v nemško-češkoslovaškem sporu.

Ker pa v tem vprašanju med Berlinom in Rimom ni popolnega soglasja, ampak je Nemčija za to, da Podkarpatska Rusija ostane ohranjena kot zapledek bodoče ukrajinske države, ki bi se imela ustanoviti po načrtu nemškega narodnega socializma po osvojitvi oz. osamosvojitvi sedanje sovjetske Ukrajine, so Madžari s svojo zahtevo, ki so jo podpirali tudi Poljaki, propadli.

Poljski zunanji minister Beck se je zavzel za te madžarske zahteve do skrajnih mej. Odpeljal se je celo v Rumunijo, da bi pridobil tamkajšnjo vlado, da bi tudi ona uveljavila svoje aspiracije napram ČSR, ker tam nekje ob meji Podkarpatske Rusije in Rumunije živi kakšnih deset tisoč Rumunov. Šele, ko je videl, da v Rumuniji nima razumevanja za njegov predlog, in je med tem izyedel za mnenje Berlina,

je na povratku v Varšavo izjavil, da Poljska noče več nobenega ozemlja od ČSR.

Angleška vlada je tudi mnenja, da nadaljnja delitev ČSR ni več dopustna ter da bi to bilo preko sklepov monakovskega dogovora.

Po nasvetu Berlina in Rima slovaški in madžarski vladi pa se bodo pogajanja med Madžarsko in ČSR nadaljevala. Izgleda, da bo pri teh pogajanjih izgubila ČSR mesto Košice in seveda še par tisoč kvadratnih kilometrov ozemlja na Slovaškem in v Podkarpatski Rusiji.

Boji v Jeruzalemu

in vsej Palestini

Angleška vlada je odredila, da se v Palestini vzpostavi mir za vsako ceno.

Dve diviziji angleške vojske sta dobili nalogo, da ukrotita arabske vstaje in razženeta njihova taborišča.

Glavni boj z arabskimi vstaji je pričel v Jeruzalemu. Angleška vojska je obkročila stari del mesta, kjer so se skrivali vstaji in od onod delali izpade ter preskrbovali svoje podeželske tovariše z orožjem. Po krvavem pokolju in potem, ko so angleški topovi in bombe razbile skoro vse

Litva v obrambi

da je ne doleti, kar je doletelo ČSR.

Poljsko in nemško časopisje je pričelo s kampanjo proti Litvi.

Litva želi preorientacijo svoje zunanje politike. Zaradi tega je litavska vlada pozvala svoje poslanike v Londonu, Parizu, Berlinu, Moskvi, Varšavi, Pragi, Stockholm, Rigi in Revalu, da pridejo v Kavnas na skupno konferenco o političnem položaju. Očividno gre pri tem posvetovanju za politiko, kakšna naj bo napram Nemčiji in Poljski glede gotovih aktualnih vprašanj.

Belgijski socialisti ostanejo največja stranka. Pri občinskih volitvah, ki so bile v vsej Belgiji, so socialisti ohranili svoje postojanke, v okrožjih Liège in Hainaut so osvojili še nove.

zgradbe, je angleška vojska osvojila stari Jeruzalem.

V provinci pa so boji z Arabci še vedno v teku.

Dežela, iz katere naj bi se bil pred dva tisoč leti narodil mir svetu, se sedaj duši v krvi po zaslugi tistih, ki imajo interes na tem, da hujskajo Arabce proti Judom, samo zato, da na ta način lahko vznemirja Angleže.

Politično vrenje v Franciji

Novo volitve

Daladier hoče videti, koliko se je spremenilo razpoloženje med volilci in namerava zato razpisati nove volitve. V tem se izraža stremljenje večine radikalov, ki jim ne prija ljudska fronta

s komunisti. Radikali prirejajo zborovanja v raznih okrožjih, ki pa kažejo, da radikali sami različno presoajo položaj.

Tuji vojaki odšli iz Španije?

Prihod 10.000 italijanskih vojakov v Neapelj

Iz Cadiza v Španiji se je odpeljalo 10.000 italijanskih vojakov pod poveljstvom generala Bertia v Italijo.

Pri odhodu vojakov je v Cadizu prišlo do demonstracij prebivalstva; demonstranti so vzklikali: »Proč s tujci! Živela svobodna Španija!« Policija je intervenirala in zaprla veliko demonstrantov.

V Neaplju pa so priredili vojakom, ki so se vrnili, velike manifestacije, ki se jih je udeležil sam kralj in cesar.

Angleški list »News Chronicle« poroča, da je Italija odpoklicala več svojih vojakov, kot pa je italijanski zunanji minister Ciano obljubil angleškemu

poslaniku lordu Perthu. Kot razlog navaja list dejstvo, da je Italija dala Francu sedem milijard lir za vojne izdatke, ki bi jih bil moral Franco plačati v surovinah. Franco pa, namesto, da bi bil plačal Italiji, je surovine prodal Angliji in Franciji, vsekakor v nadi, da bo pozneje na kakšen način odplačal Italijo. To zadržanje Franca je Italijo napotilo, da je odpoklicala več svojih čet, kot pa se je bila dogovorila s Francem.

Odhod prostovoljcev mednarodnih brigad

Španska republikanska vlada je odpoklicala vse prostovoljce mednarod-

nih brigad s fronte in jih deloma že odpravila iz Francije. Oni člani mednarodnih brigad, ki pripadajo državam, v katere se ne morejo vrniti, ker jim preti preganjanje in kazni, bodo odpredani po želji v tuje države, najbrž pa v južno Ameriko ali Mehiko.

Na frontah ni večjih bojev

Na španskih frontah je nastal priličen zastoj. Največ se vrše letalski boji. Nacisti napadajo z letali večja mesta in jih bombardirajo. V bojih z republikanskim letalstvom imajo zaznamovati večje izgube, deloma seveda tudi republikanci.

Nov volilni uspeh francoskih socialistov. Na mesto pokojnega s. Longueta so bile nadomestne volitve v občinski svet Chatenay-Malabry. Socialistični kandidat je dobil 722 glasov, meščanski 292.

Poljska vlada je v hudih škripcih. Na Poljskem bodo 6. novembra volitve v parlament, ki jih je pa opozicija, socialisti in kméčka stranka, sklenila bojkotirati. Volitve se namreč vrše po zelo reakcionarnem volilnem redu, ki že v naprej izključuje uspeh opozicije. Vlada pa se tega bojkota boji. Kajti majhna volilna udeležba bi pomenila isto toliko, kot poraz vlade na volitvah. Gibanje za abstinenco je gotovo zelo močno, ker je bil izdan odlok, s katerim se najstrožje prepoveduje vsakršna agitacija za neudeležbo pri volitvah. Tistim, ki bi se proti tej prepovedi pregrešili, grozi kazen dveh let zapora. V kolikor ta grožnja ne bo zadostovala, bodo pa še pritiskali na državne uslužbence in potom podjetnikov tudi na delavce po tovarnah, da bodo iz strahu pred posledicami šli na volišče. Ako bo to kaj pomagalo, se bo šele videlo. Takih sredstev se mora posluževati režim, ki ima slabo vest in ga ljudstvo ne mara.

Poljska vlada dela volitve. Ker opozicija agitira za abstinenco pri sejmskih volitvah, so te dni policijski organi v Varšavi zasedli tajništvo socialistične stranke in dva člana strankinega odbora aretirali.

Pospešeno oboroževanje Amerike. Rooseveltov osebni prijatelj Bernard Baruch se je vrnil s svojega opazovalnega potovanja po Evropi in po njegovem poročilu in predlogu se je Roosevelt takoj odločil za pospešeno in povečano oborožitev Amerike na suhem, na morju in v zraku. Pripravlja se tesnejša zveza med Ameriko, Anglijo in Francijo. To je vznemirilo nekatere kroge. Tako piše »Lokal-Anzeiger« v Berlinu, da vlada zdaj v Ameriki »pravo bojno razpoloženje za kolosalno oboroženost«. To dejstvo potrjuje, da je po Münchenu ostala prejšnja ločitev taborov, s to razliko, da je zdaj postala aktivnejša velika Amerika. V velike odločitve šele gremo.

Tiskovni sklad. Detroit, Amerika: Menton Jože daroval din 140. Maribor: Faneli Fr. din 10, Ferk din 4. Iskrena hvala. Posnemajte!

Churchill odgovarja Hitlerju

Ojačenje teženj po svobodi.

Bivši angleški minister Winston Churchill je imel govor v radio, katerega so prenašale ne samo angleške, ampak tudi ameriške postaje.

Churchill je odgovarjal na napade na njegovo osebo v Saarbrücknu in dejal: »Ne vem, koliko časa bo mogoče take izrodke trpeti, mislim pa, da je čas, da se vsi tisti, ki jim je svoboda pod parlamentarno vlado pri srcu, posvetujejo.« Govorec o katastrofi, ki je doletela ČSR, je rekel: »Do te katastrofe ne bi bilo nikoli prišlo, ako bi bile izjavile že pred meseci

Anglija, Francija in Rusija, da bodo nastopile solidarno s Češkoslovaško v slučaju, da bi jo kdo napadel... Toda med tem, ko so parlamentarne demokracije in miroljubne sile vsepovsod doživele poraz in stoje znatno oslabiljene nevarnosti nasproti, ima svoboda toliko regeneracijske sile v sebi, da lahko tudi iz nesreče črpa nove upe. Ves svet si želi miru in varnosti. Ta pa ni dosežena z žrtvijo, ki jo je doprinesla Češkoslovaška potem, ko so jo pustili na cedilo.«

Doma in po svetu

Obeta se pocenitev zdravil, ako smemo verjeti poročilom listov, ki obveščajo javnost, da se bo pri ministrstvu socialne politike v kratkem sestala komisija, ki bo določila nove cene zdravilom in seveda tudi zdravilnim specialitetam. Začeti bi bilo treba kar pri aspirinu, za katerega imamo polnovreden nadomestek.

Tihotapstvo saharina cvete, kljub vsem naporom oblasti, da ga zajeze in kljub temu, da veliko tihotapev vjamejo in kaznujejo. Tihotapstvo bi prestalo samo po sebi, ako bi se več ne izplačalo. Treba je samo poceniti sladkor, pa se ne bo nihče več zanimal za saharin, ki je brez vsake hranilne vrednosti. Tako pa ljudje dražega sladkorja ne morejo kupiti, ampak kupujejo ničvredni saharin, torej slabo in poceni.

Tretji razred na motornih vlakih ozkotirnih železnic nameravajo vpeljati s prihodnjim letom. To je pametna zamisel, hitrejšo potovanje je treba omogočiti vsem slojem prebivalstva, šele takrat imajo novotarije svoj praktičen pomen.

Železniški upokojenci, ki hočejo pristopiti v neobvezno članstvo bolniškega fonda imajo časa šest mesecev po upokojitvi, najdalje pa

do 31. marca 1939. Prispevki znašajo 3 odst. zavarovane pokojnine.

Železniške nesreče. Na kolodvoru Zagreb-Sava sta trčila brzotovorni in premikalni vlak. Materijalna škoda je precejšnja. Ker so razbiti vagoni zatrpali izvozni tir, so morali brzotovlak proti Ljubljani usmeriti preko Karlovca, kamor je došel s triurno zamudo. Vzrok nesreče je vsekakor iskati v povečanju prometa v izvozni sezoni, vsled česar je enotirna proga Zagreb-Zidani most preobremenjena. Mogoče bo ta nesreča prepričala merodajne, da z zgradbo drugega tira ne gre več odlašati. — Na strmeh vzponu železniške proge pri Rogatici v Bosni se je odtrgalo pri tovornem vlakcu pet vagonov s pomožno lokomotivo, ki je rotiskala vlak. Lokomotiva in ena cisterna bencina je padla čez železniški nasip v reko Račico. Železniško osebje se je rešilo. — Bliizu Pazarića, na progi Sarajevo-Dubrovnik pa so razbojniki zatrpali progo s kamenjem, da bi brzotovlak iztiril, nakar bi bili izropali potnike. Barikade na progi je pravočasno opazil strojevođa tovornega vlaka, ki je vozil pred brzecem, s čemer razbojniki niso računali.

Dr. Avg. Reisman:

V poletju 1914

Matija Peklar je bil mehke narave in velik rešpekt je imel pred gospodi iz Maribora. Toda ko je prišel žandar po kaplana, je vzrojil, udaril po mizi in enostavno prepovedal kaplana aretirati, ker se brez njegove volje kaj takega v njegovi občini ne sme zgoditi; za kaplana on jamči, da je zvest državljan in da kaj takega ni govoril. Res je zaleglo, kaplan je ostal v farozu.

Po drugih farah pa so človeške hijene besnele. Tudi iz sosednje Jarenine so jih peljali v Gradec. Ljudje so bili vedno bolj zaplašeni in se izogibali tistih, ki so bili zaznamovani, ne da bi kaj storili ali zinili. Včasih smo si pisali s prijatelji, ki še niso bili vpoklicani, kaj bo? Tišina v moji dolini na Počeniku, sredi poti med Marijo Snežno in Sv. Jakobom je pritiskala name, kakor avgustova vročina na razpokano zemljo. Bil sem strahotno sam. Od domačije nisem videl niti hiše okrog, po cele tedne ni prišel tujec mimo nas, razun viničarjev, ki so bili moja edina družba. Včasih sem postal nestrpen in sem hitel sam čez hribe na pošto, kjer je uradovala takrat Slava Zinauerjeva, soproga sedanjega ravnatelja »Ljudske samopomoči«. Bila je edina, s katero sem mogel v tistih težkih dneh

prosto govoriti, domačini so bili vsled pisanja časopisov in hujkanja po mariborskih trgovinah in gostilnah prežeti sovraštva proti Srbom in Rusom.

Naenkrat mi je pošta popolnoma ostala, ni bilo več niti pšem, niti časopisov, čeprav sem imel oboje plačane. Minevali so dnevi, pošte od nikoder. Soparnega avgustovega popoldneva sva se srečala s kaplanom Planincem in se vsedla v senco kostanja Matije Peklarja. Kaplan mi je začel ves razburjen pripovedovati, da je prišel prejšnji večer žandar od Sv. Marjete tudi po mene in me hotel odgnati iz »Rajzmanove grabe«, a da je tudi to pot vzrojil iz svoje speče energije župan Matija Peklar in aretacijo svojega varovanca odločno prepovedal. Za kaj me je hotel aretirati, ni vedel niti kaplan. Ob dolgi mizi sva molčala s kaplanom, samo ura iz zvonika je s svojim tiktakanjem rezala tišino pod kostanjem. Kaplan je bil mož odprte narave, in sva se vsikdar dobro razumela. Ljubil je iskreno narod in domovino in ni nikdar uganjal strankarske politike. Tudi to novico o nameravani aretaciji mi je sporočil ves razburjen in v skrbeh, kako bomo živeli naprej, v tem zastrupljenem ozračju in kaj bo z nami, če bodo res zdrabili Srbijo.

Bela cesta je prazna dihala pod vi-

nogradu ob izsušenem potoku tja doli proti »Johanesu«. Naenkrat se je kaplan zdrznil —: »Žandar gre, bolje je, da naju ne vidi skupaj sedeti« in je odhitel v gostilno Matije Peklarja. A krepko mi je stisnil roko.

Sonce je žgalo, prav počasi se je bližal žandar po beli cesti, si brisal čelo, bajonet se je svetil v popoldanskem soncu. Bil sem mlad, pa mi je zagomazelo pod kožo; sedajle me bo odpeljal in mati še vedela ne bo. Vendar sem obsedel. Kot bi imel svinec v nogah, nisem se mogel dvigniti in tudi ne hotel. Gostilničarjeva hiša je bila kakor izumrla, na šoli vsa okna zaprta, tudi okrog cerkve, na dvorišču in na cesti razen orožnika nikogar. Samo njegove korake sem čul, ob bok pa mu je udarjala polna torba, ki mu je visela preko ramen. Zavil je okrog ogla, preko debelih kamnov. Spogledala sva se: dvoje mrkih oči, in že je izginil v veži gostilne.

Strašna se mi je zdela samota okrog mene. V meni pa je rastle odpor do vsega, kar je tedaj kot svinec težko ležalo nad nami. Odpor proti onim, ki so gledali v nas manjvredne ljudi, narod hlapcev, ki bi naj s svojim delom in znojem, s svojo lepo, rodovitno in bogato zemljo služil drugim, tuji »gospodi« iz mesta.

Teško sem ubiral pot nazaj čez hrib,

Avstrijske novice

Po vestih iz Londona je bivši avstrijski kancler dr. Šušnik obtožen — veleizdajec ter pride že prihodnji mesec pred sodišče. Obtožba je zasnovana na podlagi pisma, ki ga je pisal 19. februarja t. l. svojemu osebnemu tajniku in v katerem pravi, da je bil prisiljen potovati v Berchtesgaden k Hitlerju na obisk. Tajnik je izročil pismo nemškimi oblastem in službi za podlago obtožbe. Sodišče, ki bo sodilo bivšega kanclerja, določi okrožni voditelj Burekel.

V Salzburgu so iz ondotnega samostana, ki je bil državna last, deložirali očete frančiškane. Frančiškani so bivali v tem poslopju že 150 let in so bili mnenja, da so poslopje priposestvovali. Ko jim je bila dostavljena odpoved stanovanja, je niso hoteli vzeti na znanje. In ker se potem niso izselili, je oblast enostavno poslala eksekucijske organe, ki so naložili vso opremo samostana na vozove in jo odpeljali v skladišča, očetje frančiškani pa so odšli na razne strani. Katoliška javnost je razburjena. Papežev nuncij v Berlinu bo protestiral.

Iz češkoslovaške

Češkoslovaška odpovedala pogodbo s Sovjetsko Rusijo

Vsled spremenjenih razmer je ČSR odpovedala vojno zvezo s Sovjetsko Rusijo. To je bilo pričakovati in niti najmanj ne začudi, kajti ČSR je danes nesposobna za vsak večji odpor in kot zaveznik ne pride v poštev.

Zguba čeških turistov.

V okupiranem ozemlju ČSR je ostala cela vrsta planinskih koč čeških turističnih društev. V Šumavi, v Krkonoših, v severni Moravi in v poljskem okraju Beskyd s kočami vred je ostalo preko meje tudi mnogo posestev in znaša zguba več 100.000 Kč. Prizadet je s tem zlasti češki zimski sport, ki se bo moral sedaj obrniti v Orlicke gore, v moravske Beskyde in v druge kraje notranjosti države, ki pa letijo mnogo nižje.

Sprememba radio-postaj

Radiooddajna postaja v Melniku, ki je bila poprej namenjena sudetskimi Nemcem, je sedaj spremenjena v češko oddajno postajo in bodo dajali le ob 12.45 nemška poročila. Radiooddajna postaja Praha II. pa je odslej v službi propagande države v inozemstvu. Dnevno bodo odslej oddajali od 21.30 s te postaje poročila v srbohrvaščini, ki jih je nekaj časa oddajala Bratislava.

Velik špijonažni proces v New-Yorku. V New-Yorku se vrši velika sodna obravnava proti volunom, ki so stali v službi nemške vohunske organizacije. Vohuni so s pomočjo ponarejenega Rooseveltovega podpisa izvedeli za tajne dve ameriški matični ladji za letala. Izdali so tajnosti obrežnih baterij panamskega kanala, dveh vojnih ladij in podatke o moči ameriškega atlantskega brodogradilstva. Zvezo z Nemčijo sta vzdrževala dva uradnika neke nemške parobrodne družbe. — V zvezi s tem procesom je nastalo v Zedinjenih državah silno ogorčenje proti Nemčiji.

ko je za Pohorje zahajalo sonce. Vnovič so tekli dnevi v praznem pričakovanju. Pošte ni bilo od nikoder. Šele čez kakšna dva tedna sem dobil cel zavojev zmečkanih, raztrganih in umazanih časopisov, pisem in dopisnic, ki so jih tako dolgo nekje prebirali.

Potem sem imel mir. Če pa sem zvečer ostal pri Zinauerjevih, je prihajal žandar pod okno in prisluškoval. Dvajset let pozneje sem našel tega orožnika v službi našega sodišča, kjer pa je med tem svoje ime »nacionaliziral«, sch je spremenil v š.

Jeseni sem odšel v Prago.

Lansko leto mi je prijatelj Tone K., takratni tovariš iz Prage, pokazal češko razglednico umetnika Jozefa Ženiškega iz avgusta 1914, na kateri sem mu 14. avgusta 1914 iz previdnosti v češčini pisal, da sem pod nadzorstvom žandarjev in občine, da ne dobivam pošte in da mi več ne morem pisati. Tone je bil potem jugoslovanski prostovoljec in je danes sodnik.

Še danes, 24 let po tistem avgustu, se spominjam z grozo onega dne in kot mi je pisal prejšnji teden prijatelj iz Češke, ne bi želel nikomur, da se mu zgodi kaj takega: biti tako neskončno sam v težki uri.

(Konec.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Tako se ne postopa pri izplačilu mezd. Dne 3. oktobra, ob priliki izplačila mezd 115 delavcem je vladal pri podjetju Dukič velik nered, ki ga je zakrivil računovodja g. P. Za 8 ur težkega dela dobe akordanti po din 40 do 80. Podjetje pa je hotelo izplačati samo od din 25 do din 30. To je povzročilo razburjenje med reduciranimi delavci. Na pritisk delavcev je potem moral g. P., ki je jako priljubljen med delavci, izplačati vsem polno zasluženno mezd. Svetujemo gg. zastopnikom podjetja — ker so se predvidene redukcije — da se taki slučaj ne zgode več. Vsaka mera je enkrat polna. Po izplačilu so se reducirani delavci napolnili korporativno k županu s. Klenovški, ki jim je obljubil vso pomoč od strani občine in naklonjenost, v kolikor bodo dani pogoji. Kaj bo z brezposelnimi, ki imajo velike družine, na zimo? Dolžnost merodajnih čimteljev je, da vzamejo stvar resno v pretes in uredijo potrebno za zaposlitev 500 delavcev.

Grdo ravnanje s služkinjami. V Trbovljah je precejšnje število uradništva in intelektualcev, katerih soproge imajo služkinje. Služkinje so hčerke rudarjev, ki si na ta način služijo svoj kruh. Nekatere milostljive zelo grdo postopajo s služkinjami. Tako se n. pr. soproga uradnika g. S. vsak čas zadira in vpije nad služkinjo. Pri njej ne ostane nobena dolgo časa. Ena služkinja je odšla že po enem tednu. Prosila je milostljivo za delavsko knjižico, katero ji je ta vrgla pred noge, kakor psu kost ter jo še ozmerjala. Služkinja je zahtevala tudi za teoden dni službe plačilo, toda gospa ga ni hotela dati, ampak ga ji je pozneje poslala potomo; orožnikov na dom. Opozarjamo dotično gospo, da se malo manj razburja in vpije nad služkinjami, ki so hčerke rudarjev. Zaveda naj se, da je ona zaradi rudarjev tukaj, ne pa rudarji in njih hčerke zaradi milostljive gospe. — Služkinje.

Prvenstvena tekma. V nedeljo, dne 23. t. m. ob 15. uri pop. se bo vršila prvenstvena nogometna tekma med S. K. »Amaterjem« in S. K. »Atletikom« iz Celja, na igrišču S. K. »Amaterja«. Predtekma. Pridite!

Smučarski klub »Kum« vabi na redni letni občni zbor, kateri se bo vršil v nedeljo, dne 6. novembra s pričetkom ob 6. uri zvečer v gostilniških prostorih gospoda Sušnika.

Delavska diletantska družina vabi. Dramski odsek »Vzajemnosti« vprizori v nedeljo, dne 23. oktobra s pričetkom ob pol 4. uri pop. Bučarjevo veseligrso s petjem in godbo »Na trški gori«. Pevske točke spremilja delavski orkester pod vodstvom s. Hudarina. To je zadnja vprizoritve te igre. Pridite!

ZABUKOVCA

Umri je zaveden sodrug. V soboto, dne 15. oktobra smo spremili k zadnjemu počitku našega starejšega sodruga Gučka Matevža, ki je bival sedaj v Gaberjih pri Celju. Doživel je lepo starost 82 let in je podlegel operaciji. Delal je 42 let v Cinkarni v Celju in bil udeležen pri raznih delavskih bojih. Radi svojega prepričanja je bil večkrat preganjan. Skrbno je odgojil šest otrok, od katerih je ena hčerka žena našega s. Zupanca Iv. II., poverjenika »Delavske Politike«. Spomenu pokojnega sodruga, ki smo mu dolžni zahvalo za njegovo delo, slava! Preostali pa naše sožalje!

ZDOLE PRI KOZJEM

Zakladi čakajo. V našem kraju nas je lepo število somišljenikov naše »Delavske Politike«, le žal, da smo tako revni, da si je vsak sam ne more naročiti. Iz tujine se je vrnilo v naš kraj precej rudarjev. Prišli so po večini izčrpani in brez sredstev. Ti rudarji so zaslužili, da se tod v bližini, ne globoko pod zemeljsko površino, nahajajo skladi premoga. Neki posestnik jim je dovolil, da so smeli pritiči z iskanjem na njegovem posestvu. Res so našli precej izdatne plasti, ki bi jih lahko izkoriščali, samo, da bi se našel kdo, ki bi nekaj investirjal in pričel s kopanjem. Rudarji nas zagotavljajo, da bi se že sedaj lahko nakopalo dnevno po 1000 do 2000 kg premoga. Ze skromna podjetnost bi se tu dobro izplačala, revnemu ljudstvu bi bilo pa zelo pomagano. Blizajo se volitve. Kar nas je zavednih, bomo storiili svojo dolžnost in povedali tudi drugim, da bodo vedeli za kaj gre in kako naj volijo. Ob priliki se bomo zopet oglasili.

SEVNICA

Nova železnica Sevnica-St. Janž. Z vso naglico dovršujejo zadnja dela pri mostu čez Savo in polagajo novi tir pri postaji. Dovořena je že tudi kurilnica. Nova železnica bo vozila že s 1. decembrom.

Kandidati se pojavljajo že tudi v našem okraju. Pri JRZ bo kandidat župnik Tratnik, za JNS Urek. Na Mačkovi listi bi rad poskušal srečo v našem okraju in tudi v šmarskem g. Gorjanc, uradnik pri Winklerju. Ljudstvo pa ne mara ne enega ne drugega in se močje kar neprestano sestajajo in iščejo zaupanja vrednega moža.

POBREŽJE PRI MARIBORU

Zvočni kino Pobrežje. V soboto, dne 22. oktobra ob 18.30 in 20.30 uri, v nedeljo 23. oktobra ob 16, 18.30 in 20.30 uri pevski vefeiln »Moja pesem — moje življenje«. Ti si moja sreča. Največji tenor sedaniosti Benjamino Gigli.

STUDENCI PRI MARIBORU

Občni zbor Del. kulturnega društva »Vzajemnost« se bo vršil dne 30. t. m. v gostilni pri »Beli zastavi« ob 9. uri dopoldne. Pozivajo se vsi člani društva, da prisostvujejo občnemu zboru in da izpolnijo do tega dne vse obveznosti.

Ne verujte varanju!

Imamo tudi med ljudmi take, ki uživajo, če morejo napraviti spore in zmede med svojimi bližnjiki.

Pri volitvah v narodno skupščino opravlja to lepo službo po svoji resni-coljubnosti znano časopisje na vse pretege.

Svobodoljubni in demokratični volilci, socialisti in drugi! Ne verujte jim, ker delajo to le v skrbi za svojo posest.

LJUBLJANA

Kaj je pa z zvišanjem plač nižjim ljubljanskim občinskimi nameščencem? V Ljubljani vlada imenovani občinski svet že tri leta. Kmalu po nastopu sedanje občinske uprave so bile nameščencem znižane plače ob obljubi, da se zopet zvišajo. Plače so bile znižane tudi državnemu uradništvu in nameščentstvu drugih občin. Toda državni nameščenci so dobili deloma že popravljeno škodo in tudi po drugih občinah. Samo Ljubljana se ne zgane, čeprav je pri upravi intervenirala organizacija nameščencev in je bilo zaradi tega stavljenih že več interpelacij v občinskem svetu. Občina je

MARIBOR

Volilni imenik na vpogled v »Delavski zbornici«

Opozarjamo vse naše sodruge in somišljenike, da vpogledajo volilni imenik v nedeljo, dne 23. oktobra v Delavski zbornici, II. nadstropje (desno). Tam se tudi lahko prijavijo reklamacije.

Vpogled v volilne imenike je mogoče od 8. do 12. ure in od 2. do 5. ure.

Ne zamudite prilike, opozerite na to tudi vaše znance in prijatelje.

Za druge ve natanko, o sebi in svojih ničesar. »Slovenec« ve natanko, kdo od njemu nasprotnih strank in skupin bo kandidiral pri prihodnjih volitvah v Mariboru, le o svojih kandidatih molči. Mogoče mu je neprijetno razodeli to skrivnost svojim čitateljem in pa številnim reflektantom za ta mesta, ki še vedno upajo, da niso padli skozi.

Muškatolec zopet vre. V predalih mariborskega »Slovenca« je bil dolga leta, dan na dan, med najpriljubljenjšimi kostmi za gledanje odvetnik dr. Reisman, posebno pa od znanega muškatskega procesa naprej. Šele zadnje leto so se prizadeti k njemu gospodje na Koroški cesti nekako izčrpali. Toda v teh lepih in sončnih dneh, ki je začel letošnji muškatelec zopet vreti, so se specialisti bezgovega muškateca kar naenkrat zopet prebudili iz kralj Matjaževega spanja in čudom čudo, izkazali so se izredno hvaležne svojevemu potrpežljivemu modelu: iz gole krščanske ljubezni, iz hvaležnosti, torej nikakor ne iz zlobe, so proglasili v četrtkovem »Slovencu« s. dr. Reismana za mariborskega kandidata v skupščino. Seveda je nastala radi tega velika zamera, ker se v »Slovencu« kar gnetajo imenjaki, ki imajo preizkušene večletne stalne stike z voditelji mariborskih JNS in »Orjune« ter bi se radi pojavili na vidnejši politični pozornici. Kakor je videti, se gospodje ne bojijo, da bi ne bodo ravno težko združili, ker imajo v tem preizkušeni in že skoro obrabljene recepte.

Po dolgih letih — priznanje. Socialisti so že pred mnogimi leti zagovarjali v občinskem svetu uvedbo posebne doklade na neposredne davke za podpiranje brezposelnih. S svojim predlogom so vsakokrat trčili ob silen odpor magistratne večine, ki je vztrajala na tem, da se rešuje brezposelnost s prostovoljnimi zbirkami. Gospodje, ki so vsa leta sem trdnovratno zavračali socialistični predlog, so pa lansko leto, spričo dejstva, da je prostovoljna dobrotelost jela prav očitno popuščati, vendarle sprejeli sklep, da se uvede 10 odst. doklada na neposredne davke, ki bo vrgla okoli 800.000 din. »Slovenec« sedaj z enako vnemo zagovarja uvedbo te doklade, kot jo je svoj čas pobijal. Tako se časi spreminjajo.

To pa res ne gre! »Slovenec« graja, da banovina kljub ponovnim urgencam letos ni nakazala v Maribor še niti dinarja iz bednostnega fonda za podpiranje brezposelnih. Ta graja je upravičena. Kar poglejmo, kaj pravi list: »V času od 1. julija 1931. pa do 31. marca 1938 je dobil bednostni fond iz Maribora dinarjev 6.901.009, Maribor pa je dobil za svoje brezposelne iz tega fonda samo din 1.630.500. torej za 5 in pol milijona manj, kakor je vanj plačal.« — Kaj bi bilo, ako bi se bednostni fond ne stekal več v skupno blagajno, ampak v blagajno občine, v kateri je bil vplačan? Potem bi »Slovenec« ne imel več povoda pritoževati se nad zastavljanjem.

Vpokojenci, člani Podporna društva žel. del. in uslužb. se obveščajo, da se dobijo v društveni pisarni nova društvena pravila. Vaja v zatemnitvi mesta za slučaj letalskega napada bo v dneh 24. in 25. oktobra. Vsa okna morajo biti zatemnjena, ulične razsvetljave ne bo. Po cestah in ulicah je prepovedano svetiti ali prižigati vžigalice. Zarometi vozil, torej tudi koles, morajo biti prevlečeni s črtno, ki ima v sredini odprtino široko 5 do 8 cm, visoko pa 1,5 cm, nad njo in ob straneh naj bo strešica, ki usmerja žarke posebno navzdol. Prekršitev navodil se kaznuje.

Perutninska razstava. V dneh 22. do 24. oktobra bo pri »Unionu« perutninska razstava. Razstavljena bo samo rjava kokoš (štajerska pasma). Banska uprava je poskrbela, da bodo vse razstavljene kokoši odkupljene, ako bodo razstavljalci to želeli.

Vsa navodila in pojasnila, ki se tičejo našega gibanja in opozicije, ki bo kandidirala na skupni listi, bomo priobčevali mi in ostala združena opozicija.

Zavedajte se ob nasprotnih ali neresničnih poročilih, da hočejo prevariti in omalodušiti naše volilce.

In to jim ne sme uspeti!

Delegati poverjeniških odborov, pozor!

Izkaznice za poverjeniško konferenco »Delavske Politike«, ki se bo vršila v nedeljo, dne 23. oktobra t. l. v Celju, bodo prejeli vsi prijavljeni delegati ob prihodu v Celje.

CELJE

Volilna pisarna. Opozarjamo volilce, naše somišljenike, da se nuno zgledajo v volilni pisarni v »Delavski zbornici«, ki posluje ves dan do 20. ure. Vsak naj se prepriča, ako je v volilnem imeniku.

Tiskovine za reklamacije so na razpolago. Čas za popravo volilnih imenikov je nepreklicno samo do 25. t. m.

Zunanji zaupniki, pregledite se zadnje dni, ki so na razpolago, ako so vsi naši somišljeniki in volilci pravilno vpisani v volilnih imenikih.

Za vsako voliče v srezi sporočite naslove volilnih zaupnikov, ki bodo vršili agitacijske posle. Pogoji je, da so dobri, neustrašeni in zvesti naši pripadniki.

Izreden naraven pojav v našem mestu. Potnikom po afriški puščavi se prikazuje včasih mesta in kraji, ki so v resnici oddaljeni na sto tinae kilometrov. V nedeljo je imel tak privid tudi »Slovenec« pisec notice »Z. Topalović v Celju«. Njegovim očem se je prikazal pred »Delavsko zbornico« v Celju krasen avto in v njem Z. Topalović. Najbrže tista krasna limuzina še danes straši po Celju. Mi jo poklanjamo piscu, da bo vozil za časa volilne borbe v uredništvu take in enake volilne race, da jih še topli servira svojim čitateljem. — Celjani so se ponovno uverili o verodostojnosti in točnosti »Slovencev« poročil.

Razgrnitev volilnih imenikov. Volilni imeniki so na vpogled prebivalstvu v sobi št. 2 mestnega poglavarstva. Vsakdo ima pravico v uradnih urah volilne imenike pregledati, prepisati, razglasiti in natisniti ter bodisi zase, bodisi za drugega zahtevati popravke. Popravki se smejo zahtevati še 15 dni po razglasitvi ukaza, to je vključno do 25. oktobra 1935.

Mestne davščine, 5 odst. najemniški vinar in 2 odst. kanalska naklada za proračunsko razdobje od 1. 10. do 31. 12. 1938, vodarina in števina za proračunsko razdobje od 1. 7. do 30. 9. 1938 in 3. obrok davščine na vozila je plačati zanesljivo do 1. novembra 1938, sicer se zaračunajo 6 odst. zamudne obresti, po šestih tednih pa sledi rubež.

Koncert pevske in orkestralne »Grafike« iz Ljubljane se bo vršil v nedeljo, dne 30. oktobra s pričetkom ob 4. uri dopoldne v mali dvorani Celjskega doma. Prav tam se bo vršilo v nedeljo, dne 6. novembra ob 9. uri dopoldne slavnostno zborovanje in proslava 70-letnice organizacije SGRJ.

Kino Dom - Celje

22. oktobra: »PRATER«. 23. in 24. oktobra: »NAŠ MALI PETER«. — 25. in 26. oktobra: 1.) ZVOČNI TEDNIK, 2.) RISANI FILM POPEJ WAIKIKI.

JESENICE

Varujte svoje državljanske pravice! Samo do 25. t. m. je še rok za reklamacije. Vsakdo naj pazi, da ne bo izgubil volilne pravice. Voli lahko samo oni, ki je v volilnem imeniku vpisan. Vpisan pa more biti oni, ki je star 21 let in biva vsaj 1 leto v občini. Pregledite volilne imenike. Če niste še vpisani, zahtevajte vpis! Če ste vpisani, poglejte, če ste pravilno. Pravilno mora biti poklic, dalje stanovanje, pravilno mora biti pisano ime in priimek. Vsaka taka nepravilnost lahko škoduje. Volilni imeniki so na razpolago vsakomur na občini in v »Delavskem domu«. Varujte svoje pravice, zanimajte se zanje, dokler še ni prepozno. — 25. oktober je zadnji rok!

Na tombolo v Kranju je v nedeljo odpotovalo nekaj tisoč ljudi iz gornjesavske doline. Vsak je lovil srečo za rep, vendar se je sreča gornjesavskemu okrožju prav temeljito izmaknila, tako, da je menda priromalo na naš konec samo 15 kg koruzne moke, pa nič več.

Stari »Gasilski dom« so podrli te dni. Zadnji čas je že bil, saj je stal ob glavni cesti ob pokopališču in kazil videz vse okolice in vsega mesta sploh. Materijal je kupil g. Stegnar Filip, ki bo iz njega napravil za Ferjanovo žago svojo delavnico. Tudi vodno zatvornico poleg doma bo treba podreti, ker zdaj — ko imamo v mestu hidrante — nič več ne koristi.

Zvestoba pok. s. Jeraše do delavskih listov. Pok. s. Jeraša je bil naročnik delavskih listov nad 30 let. Začel je z »Rdečim praporom«, potem je bil naročnik »Zarje«, Napreja« in »Delavske Politike« od početka izhajanja. O njegovi zvestobi delavskemu tisku priča, da je bila zadnja njegova pol v pondeljek (tri dni pred smrtjo) na pošto plačati naročnino za njegov ljubljani list. — Ta zvestoba naj služi za vzgled vsem nam, zlasti naši mlajši generaciji, s. Jeraša na naj bo časten spomin!

Zvočni kino Radio predvaja v soboto in nedeljo ob 8. uri zvečer (v nedeljo tudi ob 3. uri pop.) vefeiln »Divji lovec« po romanu Ganghoferja. Med dodatki tudi kult. film »V pasjem carstvu« in Paramountov zvočni tednik. — Sledi vefeiln »Hajduk Janošik«.

LESCE

Vinsko trgatvev priredi delavsko kulturno društvo »Vzajemnost« v nedeljo, dne 23. oktobra v gostilni Katrinek v Lescah. Začetek ob 15. uri. Vstopnina din 3. Pridite sodrugi in prijatelji sladkega grozdja, pomagajte našemu kulturnemu društvu. Odbor.

znatno zvišala davščine, ima denar za razne akcije, nima ga pa za svoje nameščence, od katerih so zlasti nižji za ljubljanske razmere mnogo preslabo plačani. Mislimo, da bi občinska uprava v tem oziru že lahko nekaj ukrenila, da se ne bo pozneje reklo, da za nižje nameščence ni dovolj skrbela.

Odkupnina za vence in cvetje na vseh mrtvih dan. Vrhovni socialni svet je sklenil pozvati javnost, da namesto vencev in cvetja na grobove umrlih daruje za pomoč revnim občanom. Poziv je umesten, samo ako se bodo tisti, ki se jih poziv v prvi vrsti tiče, odzvali.

Zveza delavskih pevskih, umetniških in glasbenih društev, Zagreb, podzveza Maribor, priredi v soboto, dne 22. oktobra 1938 ob 20. uri v veliki Kazinski dvorani ob priliki 20-letnice smrti Ivana Cankarja spominski koncert. Poleg spominskega govora, ki ga bo imel s. Petejan, bodo nastopili: Glasbeno društvo želez. del. in uslužb., (dirigent Maks Schönherr), Delavsko pevsko društvo »Froh-sinn« (R. Glabučnik) Železničarsko pevsko društvo »Krilato kolo« (A. German), Pevsko društvo »Grafika« (V. Živko), Prvo glasbeno društvo tekstil. delav. in namešč. (J. Bračko), Delavsko pevsko društvo »Enakost« (M. Plevanč), Pevsko društvo pekovskih pomočnikov (A. Horvat), Kombiniran zbor (V. Živko). — Vstopnina din 10, 8, 5 in 3. Odbor.

Vinsko trgatvev priredi v nedeljo, dne 23. t. m. v gost. »Felič« na Teznu pri kolodvoru. I. kolesarsko društvo tekstilnih delavcev v Mariboru. Začetek ob 15. uri.

Seja mariborskega občinskega sveta se bo vršila dne 26. oktobra ob 6. uri v mestni posvetovalnici. Na dnevnem redu je: prepis cerkve sv. Barbare na Kalvariji na župnijski, dodelitev kazinske dvorane študijski knjižnici, pravilnik mestne ljudske kuhinje, preureditev plinarne, nabava avtobusa itd. Najbrž bodo tudi določeni člani volilnih komisij.

Starše opozarjamo na občni zbor društva »Šola in dom«, ki se bo vršil v pondeljek, dne 24. t. m. v prostorih »Ljudske univerze« ob 20. uri zvečer. Na dnevnem redu je tudi predavanje prof. Bizjaka o temi: »Stiki med šolo in domom«.

Strašna smrt divjega loveca. V šmiklavških gozdovih so pretekli teden divji lovci ponoči streljali fazane. Ko so hodili skozi robidovje se je posestniku Karlu Pulkotu z Dobrave pri Teznu sprožila puška in ves naboj, okoli 60 svinčenih zrnc, ga je zadelo v spodnji del telesa. Tovariši, ki so bili z njim, so ga pustili ležati preko noči na goli zemlji brez pomoči. Pulko je imel še toliko moči, da je pred seboj zakopal v zemljo patrone. Potem se je onesvestil. Naslednji dan sta dva divja loveca poslala nekega fanta, da je poiskal Pulkota, mu vzel puško ter jo skril. O dogodku pa tudi ni nikogar obvestil. Šele zvečer so neki ljudje po naključju našli ranjenca. Pulko je v strašnih mukah umrl v bolnici. To so posledice nesrečne lovske strasti.

KRANJ

Politično življenje postaja, vsled razpisa volitev v narodno skupščino, vedno bolj živahno. Pogosta so ušibanja o izgledih kandidatov, tako na strani JRZ, kakor na strani opozicije. V javnosti krožijo govornice, da imajo gospodje dosti kandidatov in malo volilcev, pri nas pa je narobe, dosti volilcev in malo kandidatov. Med prvaki so nastala huda trenja radi borbe za poslanski mandat. V ospredju te borbe so predvsem: dr. Megušar, odvetnik in predsednik k. o. JRZ; Brodar, biv. poslanec ter predsednik Kmečke zveze in Umnik, župan iz Šenčurja. V ozadiju pa se nahajajo še dosedanjí poslanec dr. Šemrov, ki meni, da morda koncem koncev ljudstvo le ne bo pozabilo njegovih zaslug. —

Iz zapisnika politične stranke, ki se ponaša, da dela za blagor ljudstva, je razvidno, da od pomladi še ni imela nobene seje. Sicer pa, zakaj naj bi se sestajali gospodje, ko so pa za njih socialna in gospodarska vprašanja urejena. Še je čas, da se vsak volilni upravičenec prepriča, ali je vpisan v volilnem imeniku. Kdor se o tem še ni prepričal, naj to nemudoma stori, kajti čas za reklamacije je samo še do torka, dne 25. t. m. Ne zapravite po malomarnosti svoje volilne pravice!

Koncert. »Zvezna organizacija Saveza grafičnih radnika Jugoslavije v Ljubljani priredi s sodelovanjem pevske in orkestralne »Grafike« iz Ljubljane v proslavo 70-letnice obstoja grafične organizacije v Sloveniji, v soboto, dne 22. oktobra t. l. ob pol 9. uri zvečer v prostorih »Narodnega doma« v Kranju koncert, združen s nlesom in prosto zabavo. Vabimo delavstvo, da se te prireditve udeležijo in tako pokaže delavsko solidarnost.

Veliko izbiro češkega in angleškega blaga za moške in damske obleke, plašče, kostume, hurbertuse itd. najboljše in najcenejše dobite samo v

ČEŠKEM MAGAZINU

MARIBOR
Ulica 10. oktobra

Krojaške potrebščine!
Brezobvezno se lahko
prepričate!

Težnje po enotnosti delavskega gibanja radi uspešnejše obrambe v ČSR

Katastrofa, ki je doletela ČSR, je tako velika po svojem obsegu, da ne more ostati brez vpliva na vse javno življenje v državi, torej ne samo na gospodarsko, ampak tudi na politično in kulturno.

V kaosu mnenj, zahtev in stremeljenj se poraja novo, ki mu še ne vemo končnih oblik. V političnem ozirju se vrši boj med naprednimi in reakcionarnimi težnjami. Upati je, da se demokratične težnje v češkem narodu tako zasedrno, da za demokracijo ni treba biti v strahu, da se bodo mogoče menjale oblike politične delavnosti, odgovarjajoče stremeljenju vseh demokratičnih sil, da se osredotoči vse dejanje in nehanje v prid novi ureditvi in izgraditvi porušene državne stavbe.

Zato moremo razumeti poročila, ki prihajajo k nam o preusmeritvi strank in zmanjšanju njihovega števila na ta način, da se sorodno zlije v eno.

Delavstvo se zaveda, da bi razcepjenost v novih razmerah najbrž imelo slabše pozicije napram odločilnim faktorjem v državi, kot pa je bilo to slučaj poprej, v neokrajni republiki. Predočimo si samo, da je vlada na Slovaškem popolnoma v rokah stranke, ki je daleč od prave demokracije in da bo tudi v Podkarpatski Rusiji imela reakcija nadmoč. Vplivi teh dveh pokrajin v osrednji vladi pa ne bodo ravno majhni. Treba bo braniti delavske interese predvsem v teh dveh pokrajinah, v katerih bodo gotovo najbolj ogroženi. Pojavile se bodo težnje, da se jim več bremen pri gospodarski obnovi republike naloži delavstvu, dočim se bodo kapitalisti po stari navadi skušali vsega otresti in samo zapovedovati.

Kaj pišejo časopisi

Socialno demokratično glavno glasilo »Pravo Lidu« piše:

»Problem poenostavitvenja strank pri nas ni težak. Imamo štiri velike in vodilne stranke, iz katerih bi teoretično ali z združitvijo ali s federativnim bližanjem obeh socialističnih strank (socialno demokratične in narodno socialistične) lahko napravili tri. O tej stvari se ravno sedaj zelo živo razpravljajo, kot pred dvajsetimi leti. Takrat se iz vsega tega ni rodilo ničesar, mogoče, da pridemo sedaj do pozitivnega zaključka.«

(Narodno socialistična stranka se je l. 1924 prijavila za sprejem v Socialistično internacionalo, toda ni bila sprejeta. To najbolj kaže, kako blizu sta si s socialno demokratično stranko.)

Misli o odpravi strank po vzgledu totalitarnih držav se protivi list najmočnejše stranke agrarcev »Venkov«.

Tako-le piše:

»Nočemo, da bi se delalo pod vtisom živčne napetosti in razdraženosti. Zato je treba, da se počaka tam, kjer se nič ne muči. To je vprašanje političnih strank... Ako imamo preobilno strank, ne bomo prav ničesar pridobili, ako jih odstranimo. Podirati ni noben program. Podira se lahko tam, kjer obstoji načrt, kako se bo potem gradilo.«

Celo glasilo gospod. krogov »Hospodárska Politika« ne misli, da bi se smelo preko strokovnih organizacij na dnevni red:

»Potrebno je, da ostanejo strokovne organizacije intaktno kot element reda in discipline...«

O totalitarnosti nočejo Čehi ničesar slišati. Pa tudi o razsulu socialne demokracije, katere si želi ljubljanski radio, ni govora. (Predsednik stranke Hampl je še vedno na svojem mestu, dr. Derer, ki ga je ljubljanski radio proglasil za predsednika stranke, je bil le predsednik pokrajinske organizacije na Slovaškem.)

PTUJ

Znani režiser Franjo Žižek je sedaj prenesel svojo delavnost v Ptuj. Z repertoarja tukajšnjega »Slov. dram. društva« vzemo, da pripravljajo za 25-letnico obstoja »Slov. dram. društva« Veseli dan ali Matiček se ženi v njegovi (Žižekovi) predelavi. Mladi, nadarjeni režiser Žižek je postal s svojo avantgardistično koncepcijo odrske umetnosti nesporno popularen v kratkem času, po dveh, treh njegovih predstavah, ki nam jih je pokazal. Zato pozdravljamo njegov pojav v Ptuj.

Ptujska občina je pričela z deložacijami svojih stanovanjskih najemnikov, ki ne morejo blačevati razmeroma visokih najemnin. Prvi, ki ga je doletel udarec, je s. H. Vsi stanovalci, ki bodo po sklepu občinske seje z vsemi proti nemu glasni sedaj na zimo neusmiljeno deložirani, so v obupnem položaju. Kje naj iščejo sedaj na zimo stanovanj? Kje zaslužka za draga stanovanja?

Trgatev »Vzajemnosti« v nedeljo popoldne in zvečer pri »Zelenem travniku« na Bregu je dobro uspela. Spričo taks, ki v naprej onemogočajo vsak finančni uspeh takih delavskih prireditelj, ne moremo govoriti o dobičku. Pač pa smo uspeli moralno.

Vso delavsko in kmetsko mladino, ki se hoče učiti plesati, vabimo, naj se prijavi društvenim funkcionarjem »Vzajemnosti« za obisk nlesnih vaj, ki jih bomo priredili za člane. — Poleg prilike za kulturno udejstvovanje, hočemo nuditi naši mladini tudi razvedrilo, ki ga je potrebna.

Izvozno podjetje Josipina Reinhard (o mezdnem gibanju delavk pri tem podjetju smo pisali pred kratkim) je začelo odpovedovati službe vsem delavskim zaupnicam, ki so se pobrigale za zakonito jim pripadajočo zaščito. Aktov za izvolitev delavskih zaupnic po hitrem postopku podjetnica noče podpisati. Ali je res naša delavska zaščitna zakonodaja samo zato tu, da bi jo nekaznovano izigraval vsak tuj kapitalist? Delavke, sodružice! Prijavite pogumno vse take slučaje kršitve vašega sporazuma s podjetjem zaupnikom vaše strokovne organizacije. Poskrbelo se bo, da bo takega izigravanja enkrat konec.

Naše kulturno življenje. Z veseljem smo pozdravili delavci lanske sezije delovanje mariborske »Ljudske univerze« v Ptuj. Celo poletje je visel v oglasnih omaricah omejene ustanove oglas, da se bo vršilo prvo prihodnje predavanje v septembru. Res se je do sedaj vršilo eno predavanje, ki ga pa menda ni obiskal noben delavec, ker tema ni bila posrečeno izbrana in pa tudi vsled raznih drugih okoliščin. Z obžalovanjem opažamo, da opada zalet, s katerim je začelo delovanje te tako potrebne kulturne ustanove. Izberite tako predavanja, ki bodo zainteresirala najširše sloje prebivalstva, pa bomo tudi mi zraven. Zakaj ne bi nekaj čuli o mednarodnem političnem in gospodarskem položaju? O perečih domačih in onih tujih zadevah, ki trenutno razburjajo ves svet?

Sirite naš list!

MARIBORSKO GLEDALIŠČE

B. Shaw: Hudičev učenec

Slavni angleški pisatelj in dramatik Shaw je tudi pri nas že dobro znan. Vedno je nov in zanimiv, oblika Shawovih dramatskih del ni v ničemer tradicionalna. — Shawove drame so zgrajene iz analiz posameznih osebnosti, v zaključkih presenečajo po dozdevni neverjetnosti, ki se pa končno izkaže kot dobro premišljena resničnost. Najznačilnejša Shawova poteza je njegova brezobzirnost. Noben dogodek in nobeno čustvo mu ni nedotakljivo, vsako snov gleda in upodobi v novi luči, s posebnim veseljem postavlja na glavo »vso našo miselnost in vso našo moralo, a vse samo zato, da prikaže resnico, da odkrije slabosti, da poboljšuje vsakega posameznika posebej in vso družbo. V njegov brezobzirni realizem in hladni cinizem izzveni v zavestni in odločni volji po resnici, izboljšanju in poboljšanju. — Snov »Hudičevega učenca« je zajeta iz ameriške osvobodilne vojne l. 1777., ko se je mlada Amerika prebujala in otrešala angleškega varstva. V ta močni zanimivi zgodovinski okvir je postavljeno dejanje, v svojem bistvu problematična tragična komedija, kajti Shaw se je usedel, da bi napisal tragedijo, pa mu je nastala komedija, z ironičnim nasmehom je pisal in sodelil zgodovino. Baš »Hudičev učenec« pa poleg »Svete Ivane« najboljše dokazuje, da je Shaw polnokrvni dramatik. Vsaka slika zase tvori močno dramatično enoto, a vse dejanje se tudi med seboj veže v napeto celoto. Dasi se, kakor v vseh Shawovih delih, tudi v »Hudičevem učenecu« vse glavne osebe lovijo v nasprotjih med tem, kar naj bi bile, in med tem, kar so, vendar niso samo oderski liki, ki jim polaga Shaw v usta svoje misli, ampak so resnični ljudje, katerih življenje nehote zagrabljiva gledalca. — Delo je postavil na oder g. VI. Skrbinšek, ki je s skrbno pripravo in previdno združnostjo dosegel, da se je igra ves čas gibala v enotni smeri in ni nikjer zdrknila v karikaturu, kar se pri Shawu kaj rado zgodi. Režiserjevo prizadevanje je spretno podpirala inscenacija inž. arh. g. Hlada. Središče igre je bil ves čas Richard Dudgeon, ki ga je upodobil g. VI. Skrbinšek. Zadržano igro in rahlim posmehom, ki se najbolje prilaga Shawovi zamisli, je izoblikoval »Hudičevega učenca« do podobe velikega formata, ki bi delala čast vsakemu odru. V lepo obliko je bila zajeta igra g. Rasbergerjeve, ki je Andersonovo ženo tolmačila s svojimi prijetnimi in ponižnimi izraznimi sredstvi. V Christophu Dudgeonu je izčrpal g. Gorinšek s preizkušnim čustvom vso dovoljeno grotesko in podal bebca mojstrsko, brez vsakega pretiravanja. Pastorja Andersona je živo in resnično postavil na oder g. Crnobori, mračni lik Dudgeonove je verno odaljal g. Zakrajškova. Tudi vsi ostali liki so bili skrbno izdelani in krepko postavljeni, tako Essa g. Simičičeve, general Burgoyne g. P. Koviča, major Swindon g. Nakrsta in Hawkins g. Kosiča. — Režiser, ki je dal vsej igri prav jasen, pa tudi zelo močan izraz, je s to igro povsem uspel, vsa igralska družina pa je z njo pokazala veliko resnobe, volje in uspešnega prizadevanja.

Delo namesto koruze

Izvelec iz pravilnika o nujni pomoči pasivnim krajem:

Izšel je pravilnik o nujni pomoči pasivnim krajem. Namesto dosedaj običajne podpore, ki se je delila prebivalstvu v obliki koruze, je ministarstvo za socialno politiko odredilo, da se bo prebivalstvo pasivnih krajev odslej pritegnilo k delu. — Krediti za javna dela po pravilniku o nujni pomoči pasivnim krajem se smejo porabiti le za mezde in prispevke nezgodnega zavarovanja. Izjemoma se sme največ 10 odst. kredita potrošiti za nabavo eksplozivnih snovi. Za dnevnice, nadzovanje in ogledse se sme porabiti največ 3 odst. kredita. S krediti razpolagajo srezni in občine. Vsa taka javna dela se izvršujejo v režiji ali akordu, izključno le s siromašnimi delavci dotičnega kraja. — Nadzorstvo vodi sresko načelstvo. Na vsakih 20 delavcev sme biti zaposlen en

strokovni delavec, odnosno en nadzornik iz dotičnega kraja, odnosno sreza. Mezda za delavca ne sme presegati 2 din na uro. Tudi akordne mezde ne smejo presegati normalnega urnega povprečja. Plača nadzornika ali strokovnega delavca se določi po krajevnih običajih. Za uporabo voza in vprege se sme plačati največ po din 20 na dan in po 2 din na uro za voznika.

5 odst. kredita za dajanje pomoči siromašnim osebam se sme izplačati v obliki denarne podpore.

Javna dela izvršena na račun takih kreditov se plačajo po izvršenem delu. Sreski načelnik pa sme dovoliti, da se največ 2/3 mezde plača v naprej. Delavci so zavarovani zoper nezgodo, prispevki pa znašajo pavšalno 2 odst. vsote odrejene za izplačilo mezd.

Organizacija in pomen JRZ

»Slovenec« z dne 19. oktobra 1935. leta je na prvi strani prinesel govor predsednika dr. Milana Stojadinoviča pred klubom skupščinske večine. »Slovenec« je z mastnimi črkami poudaril pomen te-le njegove notranje-politične izjave:

»Prijavljena je nova velika politična stranka Jugoslovanska radikalna zajednica, kateri pripada večina današnjega kabineta. Stranka je tudi odobrena, toda nikjer se niti ministri, še manj pa državni uradniki niso čez mero angažirali na strankinih konferencah. Oblasti se ne mešajo v organiziranje te stranke.

Državi ni dovolj samo policija in žandarmerija, temveč ji je potrebno tudi dobrovoljno in brezplačno orožništvo in vojaštvo in to so člani državotvornih strank. (Mišljena je JRZ). Druge stranke se ne bodo niti dovoljevale.

Čeprav večina ministrov v vladi zasleduje delo pri ustanavljanju stranke, morem kot predsednik vlade izjaviti tudi to, da je vlada eno, stranka drugo in narodna skupščina nazadnje nekaj tretjega.«

Dr. Beneš ne bo odpotoval v inozemstvo dokler se mu ne bo povrnilo zdravje. Zdravje predsednika turške republike Atatürk se boljša.

Ruski poslanik v Pragi je pri vladi interveniral zaradi razpusta komunistične stranke.

V okolici Tokia je zopet divjal tajfun, ki je povzročil grozno razdejanje.

Zadnje vesti

Rumunski kralj Carol v London. V početku novembra odpotuje rumunski kralj Carol v London. Spremljalo ga bo več ministrov. Obisk je bil že dogovorjen pred dogodki, ki so nastali v zvezi s ČSR. Kljub spremenjenim razmeram se zdi, da Rumunija še vedno išče zaslombe v Angliji. Anglija tudi gradi veliko rumunsko vojno pristanišče pri Kostanci.

Japonci pred Kantonom. Javljajo, da so Japonci dospeli do 20 km pred Kanton v južni Kitajski. Japonci tudi poročajo, da je Hankow pred padcem.

Novi francoski poslanik v Moskvi. V Moskvo je bil premeščen francoski poslanik Labonne, ki je bil doslej poslanik v Lisaboni na Portugalskem.

Državni praznik v ČSR dne 28. oktobra bodo letos proslavili z delom, ker to najbolj odgovarja potrebam časa in razmer.

Srditi boji v Palestini. med uporniki in angleško vojsko se nadaljujejo. Angleži so doslej vjeli 3000 Arabcev. Vlnadni komisar je odredil razlstitve vseh upornikov, med njimi tudi vrhovnega turškega verskega poglavarja. Uporniki se zatekajo v mošeje in se tamkaj skrivajo.

2500 Dln potrebujete, da zaslužite 1000 Dln mesečno doma. — Postranski zastlužek. Dopisi: »Anos«, Maribor, Orožnova 6.

Delavski pravni svetovalec

Volila na podlagi oporoke (Prevalje)

Vprašanje: Umrla je teta mojih dveh otrok in zapustila vsakemu 2000 din. Dedič pa se brani temu izplačilu. Kaj mi je ukreniti?

Odgovor: Po zapustnici se mora itak izvršiti zapuščinska obravnava, v kateri se bo ugotovilo, ali so volila zapustnice vašim otrokom veljavna ali ne. Proti tozadevnemu sklepu ima vsak upravičenec pravico rekuzacije (pritožbe) na okrožno sodišče, in če sta odločbi različni, celo na Stal sedmorice. Volila zapadejo v izplačilo eno leto po smrti zapustnika oziroma zapustnice.

Odpovedni rok (Ruše)

Vprašanje: Uslužen sem pri nekem trgovcu. Rad bi vedel na koliko časa mu lahko odpovem, na 14 dni ali na 6 tednov?

Odgovor: Če ste uslužben kot trgovski pomočnik, velja 6-tedenski odpovedni rok, ki pa se mora končati na konec koledarskega četrtrletja, če ste uslužben kot delavec, na velja 14-dnevni odpovedni rok. To so seveda zakoniti odpovedni roki, ki pridejo v poštev le takrat, kadar ni glede odpovedi nobenega po-

sebnega dogovora. Svoboda tozadevnega dogovora je omejena v toliko, da mora znašati za trgovskega pomočnika odpovedni rok vsaj 1 mesec in se končati s koncem koledarskega meseca, za delavca pa vsaj 14 dni. Odpovedni rok morajo biti vedno za obe strani enaki.

Vprašanje: Svojemu prejšnjemu najemodajalcu sem ostal dolžan manjšo svoto na najemini. Ker sem postal brezposeln, nisem mogel dolga takoj poravnati, in sem se domelil z nasprotnikom odvetnikom za obročno odplačevanje. Te obroke sem nato tudi držal. Nasprotnik pa vkljub temu govori okrog, da nisem še nič plačal. Kaj naj zoper to ukremem in ali smem od nasprotnika zahtevati tudi plačilo za delo, ki sem ga mu opravil, ko sem bil pri njem na stanovanju?

Odgovor: Ako Vaš bivši hišni gospodar trdi o Vas neresnico, ga smete tožiti zaradi žaljenja časti; sicer pa bo najbrže zalegel že opomin po odvetniku. Delo, ki ste ga za nasprotnika opravili, si smete zaračunati s primerno mezdo in si dotično svoto odbiti od dolga, ako ni bil med Vami bodisi izrecno bodisi molčeč dogovor, da je delo brezplačno.

Zahvala.

Ob smrti mojega preljubega moža

Franca Jeraše

se na lepše zahvaljujem vsem njegovim sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so mu ob težkih zadnjih urah lajšali bolečine, ki so ga spremlile na zadnji poti ali pa so nam kakorkoli že li stali v teh težkih urah ob strani. Zlasti se zahvaljujem gasilskima četama na Jesenicah in Hruščici za častno spremstvo, godbi Saveza Met. radnika Jug. za ganljive žalostinke ter vsem darovalcem krasnih vencev in cvetja, vsem še enkrat: tisočera hvala!

Jesenice, dne 17. oktobra 1938.

Marija Jeraša